

ETS no: 121

CONVENTION FOR THE PROTECTION OF
THE ARCHITECTURAL HERITAGE OF EUROPE

With
EXPLANATORY REPORT

**TEKST KONVENCIJE
ZA ZAŠTITU ARHITEKTONSKE BAŠTINE EVROPE**

S obzirom na cilj Vijeća Evrope da ostvari uže jedinstvo među svojim članicama, kako bi se sačuvali i unaprijedili ideali i principi koji su njihova zajednička baština;

Potvrđujući da arhitektonska baština sačinjava nezamjenjiv izraz bogatstva i raznovrsnosti kulturne baštine Evrope, i da je neprocjenjiv svjedok naše prošlosti zajedničko dobro svih Evropljana;

S obzirom na:

- evropsku Konvenciju o kulturi, potpisanu u Parizu 19. decembra 1954., posebno na njen članm 1;
- evropsku Povelju o arhitektonskoj baštini, usvojenu od strane Odbora Ministara Vijeća Evrope, 26. septembra 1975. i Rezoluciju (76)28, usvojenu 14. aprila 1976., koja se odnosi na usklađivanje nacionalnih zakonodavnih sistema sa potrebama integralne konzervacije arhitektonske baštine;
- preporuku 880 (1979) parlamentarne Skupštine Vijeća Evrope koja se odnosi na konzervaciju arhitektonske baštine;

S obzirom na preporuku nO (80) 16 odbora Ministara, državama članicama, koja se odnosi na specijalizovanu obuku arhitekata, urbanista, građevinskih inženjera i pejzažista, kao i na preporuku nO R (81) 13 Odbora Ministara, koja je usvojena 1. jula 1981., a odnosi se na poduzimanje mjera za zaštitu određenih zanimanja iz zanatske djelatnosti, kojima prijeti opasnost od izumiranja;

Podsjećajući da je potrebno prenijeti budućim generacijama, sistem kulturnih vrijednosti, poboljšati okolinu u kojoj živimo, gradsku i ruralnu i istovremeno pomoći ekonomskom, društvenom i kulturnom razvoju zemalja i regiona;

Potvrđujući da je potrebno uskladiti najvažnije orijentacije zajedničke politike koja bi garantovala zaštitu i vrednovanje arhitektonske baštine,

Države, članice Vijeća Evrope, potpisnice ove Konvencije.

Dogovorile su slijedeće:

Definicija arhitektonske baštine

Član 1

Shodno ciljevima ove Konvencije, izraz "arhitektonska baština" podrazumijeva slijedeća dobra:

- 1 spomenici: sva značajna ostvarenja od istorijskog, arheološkog, umjetničkog, naučnog, društvenog i tehničkog interesa, uključujući i dekorativne elemente kao sastavni dio tih ostvarenja;

- 2 arhitektonske cjeline: homogene grupe urbanih ili ruralnih građevina od historijskog, arheološkog, umjetničkog, naučnog, društvenog ili tehničkog interesa, dovoljno koherentne za izvođenje topografskih razgraničenja;
- 3 integralna baština: kombinovana djela čovjeka i prirode, djelimično izgrađena, sa dovoljno karakterističnim i homogenim prostorima za izvođenje topografskog razgraničenja, izuzetna zbog njihovog historijskog, arheološkog, umjetničkog, naučnog, društvenog i tehničkog značaja.

Identifikacija dobara koje bi trebalo zaštititi

Član 2

Da bi se precizno identifikovali spomenici, arhitektonske cjeline i integralen baštine pogodne za zaštitu, svaka Strana dužna je izvršiti odgovarajući popis, a u slučaju ugroženosti određenih dobara, pripremiti odgovarajuću dokumentaciju, u što kraćem roku.

Zakonske zaštitne procedure

Član 3

Svaka Strana je dužna:

- 1 primjenjivati zakonski režim zaštite arhitektonske baštine;
- 2 obezbijediti zaštitu spomenika, arhitektonskih cjelina i integralna baština, u okviru tog režima, a prema načinima koji odgovaraju pojedinim državama ili regijama

Član 4

Svaka Strane je dužna:

- 1 primjenjivati procedure koje se odnose na kontrolu i izdavanje odgovarajućih odobrenja i to na osnovu pravne zaštite određenih dobara;
- 2 spriječiti oštećenje, uništenje ili rušenje zaštićenih dobara. U tom cilju, svaka Strana se obavezuje, ukoliko to već nije učinjeno, da u svoj zakonodavni sistem uvede slijedeće odredbe:
  - a. dostavljanje nadležnim vlastima projekata o rušenje ili izmjeni već zaštićenih spomenika ili spomenika koji su u fazi zaštitne procedure, kao i svakog projekta koji je u dodiru sa njihovom okolinom;
  - b. dostavljanje nadležnim vlastima, projekata koji su potpuno ili djelimično u dodiru sa nekom arhitektonskom cjelinom ili integralnom baštinom, a odnose se na slijedeće radove:
    - rušenje zgrada
    - izgradnja novih zgrada
    - veće izmjene koje bi mogle uticati na karakter arhitektonske cjeline ili integralne baštine;
  - c. mogućnost nadležnih vlasti da pozovu vlasnika zaštićenog dobra na izvršenje radova ili da ga sankcionišu u slučaju da on to odbije;

d mogućnost ekspropiracije zaštićenog dobra.

Član 5

Svaka Strana se obavezuje na zabranu premještanja dijela ili cjelokupnog zaštićenog spomenika, osim u slučaju pretpostavke da je zbog materijalne zaštite tog spomenika premještanje obavezno. U tom slučaju, nadležne vlasti će dobiti neophodne garancije za demontažu, prevoz i ponovnu montažu na odgovarajućem mjestu.

Dodatne mjere

Član 6

Svaka Strana je dužna:

- 1 predvidjeti finansijsku podršku javnih vlasti na radovima održavanja i restauracije arhitektonske baštine smještene na njejoj teritoriji, i to prema nacionalnim, regionalnim i lokalnim kompetencijama i u granicama raspoloživih budžeta;
- 2 upotrijebiti, ako je potrebno, fiskalne mjere kojima bi se potpomogla konzervacija baštine;
- 3 ohrabrivati privatne inicijative vezane za održavanje i restauraciju baštine.

Član 7

Svaka Strana je dužna poduzeti mjere za poboljšanje kvaliteta prostora oko spomenika, unutar arhitektonskih cjelina i integralne baštine.

Član 8

U cilju smanjenja rizika od fizičkog uništenja arhitektonske baštine, svaka Strana je dužna:

- 1 podržavati naučna istraživanja u cilju identifikacije i analiziranja štetnih djelovanja zagađenja i određivanja sredstava za njihovo smanjenje ili uklanjanje;
- 2 uzeti u obzir specifične probleme konzervacije arhitektonske baštine u politici borbe protiv zagađenja.

Sankcije

Član 9

Svaka Strana je dužna da u okviru svoje moći, djeluje tako da u slučaju povreda zakona o zaštiti arhitektonske baštine, nadležne vlasti poduzmu odgovarajuće i efikasne mjere. Te mjere, ako je potrebno, mogu povući i obavezu rušenja bespravno izgrađenog, novog objekta ili vraćanja zaštićenog dobra u prvobitno stanje.

Politika konzervacije

Član 10

Svaka Strana je dužna da usvoji integralnu politiku konzervacije koja:

- 1 stavlja zaštitu arhitektonske baštine među najvažnije ciljeve prostornog uređenja i urbanizma i osigurava uzimanje ovog imperativa u obzir u raznim stadijima elaboracije planova o prostornom uređenju i procedura za odobrenje radova;
- 2 podržava programe restauracije i održavanja arhitektonske baštine;
- 3 konzervira, unapređuje i vrednuje arhitektonsku baštinu, kao najvažniji elemenat politike planiranja u oblasti kulture, čovjekove okoline i prostornog uređenja;
- 4 potpomaže, kada je to moguće, u okviru procesa prostornog uređenja i urbanizma, konzervaciju i korištenje zgrada čija važnost ne opravdava zaštitu u smislu člana 3, paragraf 1, ove Konvencije, ali koje predstavljaju dodatnu vrijednost s tačke gledišta čovjekove okoline, urbane ili ruralne ili životne sredine;
- 5 podržava upotrebu i razvoj tradicionalnih tehnika i materijala, neophodnih za budućnost baštine.

Član 11

Svaka Strana je dužna uz poštovanje arhitektonskih i istorijskih karaktera baštine, podržavati:

- korištenje zaštićenih dobara shodno potrebama savremenog života
- prilagođavanje starih zgrada novom načinu korištenja ako se to pokaže potrebnim.

Član 12

Bez obzira na interes olakšavanja javnih posjeta zaštićenim dobrima, svaka Strana je dužna da to otvaranje javnosti, naročito uređenje pristupa, izvede bez posljedica na arhitektonski i istorijski karakter tih dobara i njihove okoline.

Član 13

Da bi se olakšala primjena ovakve politike, svaka Strana je dužna da u svojoj političkoj i administrativnoj organizaciji razvije efektivnu suradnju, na raznim nivoima službi odgovornih za konzervaciju, kulturu, okolinu i prostorno uređenje.

Učešće i udruženja

Član 14

U cilju pružanja pomoći u djelovanju javnih vlasti, a u korist znanja, zaštite, restauracije, održavanja, vođenja i unapređenja arhitektonske baštine, svaka Strana je dužna:

1. postaviti, u različitim stadijima odlučivanja, strukture za informisanje, konsultacije i saradnju između Država, lokalnih kolektiva, kulturnih institucija i udruženja i javnosti;
2. podržavati razvoj pokroviteljstva i udruženja koja bi djelovala bez profita

Informisanje i obuka

Član 15

Svaka Strana je dužna:

1. valorizirati zaštitu arhitektonske baštine u javnom mijenju, kako kao elemenat kulturnog identiteta tako i kao izvor inspiracije i kreativnosti za sadašnje i buduće generacije;
2. u tom cilju, unapređivati politiku informisanja i razvijanja svijesti uz pomoć modernih tehnika za prenošenje informacija i animiranje javnosti, sa posebnim težištem na:
  - a. buđenje ili razvijanje svijesti kod ljudi od školskog doba, za zaštitu baštine, kvaliteta izgrađene okoline i arhitektonskog izraza;
  - b. demonstriranje jedinstvenosti kulturne baštine i postojećih veza između arhitekture, umjetnosti, narodnih tradicija i načina života na evropskom, nacionalnom ili regionalnom planu.

Član 16

Svaka Strana dužna je podržavati obučavanje ljudi raznih profesija i zanimanja, koji se bave zaštitom arhitektonske baštine.

Evropska koordinacija u politici zaštite

Član 17

Strane se obavezuju na razmjenjivanje informacija o politici zaštite, i to u vezi sa:

1. metodama popisa, zaštite i konzervacije dobara, s obzirom na istorijski razvoj i progresivno povećanje arhitektonske baštine;
2. načinima najpogodnijeg usklađivanja između imperativne zaštite arhitektonske baštine i aktuelnih potreba ekonomskog, socijalnog i kulturnog života;
3. mogućnostima koje nude nove tehnologije, istovremeno za identifikaciju i registrovanje, borbu protiv oštećenja materijala, naučno istraživanje, radove na restauraciji i načine vođenja i unapređenja arhitektonske baštine;
4. načinima unapređenja arhitektonskog stvaralaštva kojim se obezbjeđuje doprinos našeg doba evropskoj baštini.

Član 18

Strane se obavezuju na uzajamno pružanje tehničke pomoći kroz razmjenu iskustava i eksperata na planu konzerviranja arhitektonske baštine.

Član 19

Strane su dužne da podržavaju, u okvirima odgovarajućih nacionalnih zakonodavstava ili međunarodnih sporazuma za koje su vezane, razmjenu stručnjaka za konzerviranje arhitektonske baštine, uključujući i stalnu obuku iz te oblasti.

Član 20

U skladu sa ciljevima ove Konvencije, Odbor eksperata, postavljen od strane Odbora Ministara Vijeća Evrope, na osnovu člana 17. Statuta Vijeća Evrope, dužan je da prati primjenu Konvencije, na slijedeći način:

- 1 povremeno dostavljati Odboru Ministara Vijeća Evrope, izvještaj o situaciji vezanoj za politiku zaštite arhitektonske baštine u državama, Stranama u Konvenciji, o primjeni principa koje ona zastupa i o svojim vlastitim aktivnostima;
- 2 predlagati Odboru Ministara Vijeća Evrope, mjere koje bi trebalo poduzeti u cilju primjene odredaba Konvencije, uključujući i aktivnosti na multilateralnom nivou, u vezi sa revizijom ili dopunom Konvencije, kao i informisanjem javnosti o ciljevima Konvencije;
- 3 davati preporuke Komitetu Ministara Vijeća Evrope, koje se odnose na povezivanje država koje nisu članice Savjeta Evrope, da pristupe Konvenciji.

Član 21

Odredbe ove Konvencije nisu štetne za primjenu specifičnih odredaba, povoljnijih za zaštitu dobara navedenih u članu 1, sadržanih u:

- Konvenciji za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine od 16. novembra 1972;
- Evropskoj Konvenciji za zaštitu arheološke baštine od 6. maja 1969.

Završne odredbe

Član 22

- 1 Ova Konvencija se otvara nakon što je potpišu zemlje, članice Vijeća Evrope. Predaje se na ratifikaciju, prihvatanje ili odobrenje. Dokumenti za ratifikaciju, prihvatanje ili odobrenje, predaće se Generalnom Sekretaru Vijeća Evrope.
- 2 Ova Konvencija stupiće na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca, poslije datuma kada tri države, članice Vijeća Evrope, budu

dale svoj pristanak o povezivanju sa Konvencijom, shodno odredbama prethodnog paragrafa;

- 3 što se tiče zemalja, članica, koje naknadno izraze spremnost povezivanja sa Konvencijom, ona će stupiti na snagu prvog dana u mjesecu, nakon isteka perioda od tri mjeseca a poslije datuma predavanja dokumenta za ratifikaciju, prihvatanje ili usvajanje.

Član 23

- 1 nakon stupanja na snagu ove Konvencije, Odbor Ministara Vijeća Evrope, moći će pozvati sve druge države koje nisu članice Vijeća kao i evropsku ekonomsku Zajednicu, da pristupe ovoj Konvenciji, na osnovu većinski izglasane odluke, predviđene u članu 20.d Statuta Vijeća Evrope i jednoglasne odluke predstavnika država potpisnica, koje imaju pravo da zasjedaju u Komitetu.
- 2 za svaku državu-članicu ili za evropsku ekonomsku Zajednicu, u slučaju pristupa, Konvencija će stupiti na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka perioda od tri mjeseca, poslije datuma predavanja dokumenta o pristupu, Generalnom Sekretaru Vijeća Evrope.

Član 24

- 1 Svaka država može, u trenutku potpisivanja ili predavanja dokumenta na ratifikaciju, prihvatanje ili pristup, odrediti teritorije na kojima će se primjenjivati ova Konvencija.
- 2 Zatim, svaka država može, u bilo kojem trenutku, putem deklaracije koju će uputiti Generalnom Sekretaru Vijeća Evrope, proširiti primjenu ove Konvencije, na bilo koji drugi teritorij, naznačen u deklaraciji. U slučaju proširenja primjene na drugi teritorij, Konvencija će stupiti na snagu prvog dana u mjesecu poslije isteka perioda od tri mjeseca, nakon što Generalni Sekretar primi deklaraciju.
- 3 Svaka deklaracija, sačinjena na osnovu dva prethodna paragrafa, moći će se povući, kada se radi o teritoriji naznačenoj u toj deklaraciji, putem službenog saopštenja, upućenog Generalnom Sekretaru. Povlačenje će biti izvršno prvog dana u mjesecu, nakon isteka perioda od šest mjeseci, od dana kada je Generalni Sekretar primio službenu obavijest o povlačenju deklaracije.

Član 25

- 1 Svaka država može, u trenutku potpisivanja ili predavanja svog dokumenta za ratifikaciju, prihvatanje odobrenje ili pristup, izjaviti da zadržava pravo neprilagođavanja jednom dijelu ili svim odredbama člana 4, paragraf c i d. Druga zadržavanja prava nisu dopuštena.
- 2 Svaka država, potpisnica, koja je izrazila rezervu na osnovu prethodnog paragrafa, može je povući, u potpunosti ili djelimično putem službene obavijesti koju će poslati Generalnom Sekretaru Vijeća Evrope. Povlačenje će biti izvršno onog datuma kada Generalni Sekretar primi službenu obavijest.
- 3 Strana koja je izrazila rezervu u vezi sa odredbom, navedenom u gornjem, prvom paragrafu, ne može zahtijevati da je primjenjuje neka druga Strana; međutim, ukoliko je rezerva parcijalna ili uslovljena, može tražiti primjenu te odredbe u mjeri u kojoj je i ona sama prihvatila.

Član 26

- 1 Svaka Strana može, u bilo kojem trenutku, istupiti iz ove Konvencije, upućujući službenu obavijest o tome, Generalnom Sekretaru Vijeća Evrope.
- 2 Istupanje će biti izvršno prvog dana u mjesecu po isteku perioda od šest mjeseci, od datuma kada Generalni Sekretar primi službenu obavijest o istupu.

Član 27

Generalni Sekretar Vijeća Evrope službeno će izvještavati države, članice Vijeća Evrope, sve države koje su pristupile ovoj Konvenciji i evropsku ekonomsku Zajednicu, o svemu što se odnosi na:

- a. potpisivanja;
- b. predavanja dokumenata za ratifikaciju, prihvatanje, odobrenje ili pristup;
- c. stupanje na snagu ove Konvencije, shodno njenim članovima 22, 23 i 24;
- d. bilo koji drugi akt, službenu objavu ili saopštenje, u vezi sa ovom Konvencijom.

COUNCIL
OF EUROPE

CONSEIL
DE L'EUROPE

VIJEĆE EVROPE

Izvještaj sa objašnjenjima
o konvenciji za zaštitu
arhitektonske baštine Evrope

Konvencija otvorena za potpisivanje 3. oktobra 1985

Strasbourg 1986

- I. Konvencija za zaštitu arhitektonske baštine Evrope koju je u Vijeću Evrope pripremio Komitet evropskih eksperata, vođen glavnim Komitetom za urbanističku politiku i arhitektonsku baštinu, otvorena je nakon što su je potpisale zemlje, članice Vijeća Evrope, 3. oktobra 1985. u Granadi (Španija), prilikom održavanja druge Konferencije evropskih ministara, odgovornih za arhitektonsku baštinu.

- II. Ova publikacija sadrži tekst izvještaja sa objašnjenjima, kojeg je pripremio Komitet eksperata i uputio Odboru Ministara Vijeća Evrope.
Ovaj izvještaj ne predstavlja sredstvo autentične interpretacije teksta Konvencije, ali može olakšati razumijevanje odredaba koje su u njoj sadržane.

- III. Tekst Konvencije za zaštitu arhitektonske baštine Evrope je takođe predočen u ovoj publikaciji.

IZVJEŠTAJ S OBJAŠNJENJIMA

A. Uvod

Konvencija za zaštitu arhitektonske baštine Evrope predstavlja istovremeno i ostvarenje cilja i novi početak. Ona obilježava pravni uspjeh na međunarodnom planu, tokom dvadeset godina evropske saradnje iz oblasti arhitektonske baštine. Istovremeno nudi novi vid saradnje za države, članice Vijeća Evrope kao i drugim zemljama, u određenim slučajevima.

a. Nastanak Konvencije u kontekstu radnog programa Vijeća Evrope

Već 1963. parlamentarna Skupština Vijeća Evrope preuzela je inicijativu za unapređenje saradnje među Vladama u cilju zaštite i vrednovanja kulturne nepokretne baštine. U toku prve evropske Konferencije Ministara tog sektora, održane u Briselu od 25. do 27. novembra 1969., Skupština je u svojoj Preporuci skrenula pažnju Odbora Ministara Vijeća Evrope na potrebu formiranja stalnog komiteta za saradnju, izradu evropske povelje sa "opštim principima zaštite i oživljavanja" baštine, a zatim u drugoj fazi i u svjetlu te povelje, "izradu evropske Konvencije".

U toku sedamdesetih godina, pod pokroviteljstvom Organizacije, uslijedio je niz značajnih pomaka i ideja. To je dovelo do usvajanja evropske Povelje o arhitektonskoj baštini, od strane Odbora Ministara, u septembru 1975. godine. Principi te povelje sadržani u deklaraciji, proizašloj iz Amsterdamskog Kongresa, krune evropske Godine arhitektonske baštine (1975), označavaju važnu etapu evropske misli u oblasti konzervacije izgrađene baštine. Od tada, svuda je prihvaćena potreba "integriranja" konzervacije sa urbanizmom, kako bi se sačuvale istorijske cjeline i njihov ambijent, ugradila baština u ekonomski i socijalni život.

Od 1975. saradnja se produbljuje zahvaljujući Programu između Vlada Vijeća Evrope. Rezolucijom (76/28) Odbora Ministara, preporučilo se 1976. godine Vladama, državama - članicama da prilagode svoje zakonodavne sisteme zahtjevima "integralne konzervacije" Ideja o konvenciji, koja ima veću pravnu moć od deklaracije ili preporuke, i povezuje države na planu međunarodnog javnog prava, ipak je morala biti ponovljena 1982 u rezoluciji 127, Konferencije lokalnih i regionalnih vlasti Evrope u vezi sa 4° evropskim susretom historijskih gradova, kojeg su u Friburg-u (Švicarska) u oktobru 1981. organizovali Konferencija lokalnih i regionalnih vlasti Evrope, kao i udruženje Evropa Nostra. Ova razolucija je također tražila od odbora Ministara da organizuje 2° evropsku Konferenciju ministara odgovornih za arhitektonsku baštinu.

U tom kontekstu, odbor Ministara je u septembru 1981. dao mandat glavnom odboru, sektoru za baštinu, u okviru radnog Programa Vlada (Glavni Komitet za urbanu politiku i arhitektonsko naslijeđe (CDUP) da na osnovu preliminarne studije, iznese mišljenje o mogućnosti i prikladnosti izrade evropske konvencije za zaštitu arhitektonske baštine.

Shodno mandatu, nakon što je u toku plenarne sjednice, održane u februaru 1983., proučio studiju izrađenu 1982., na zahtjev Sekretarijata evropskog univerzitetskog centra u Nansiju, CDUP se izjasnio u korist principa Konvencije.

Na prijedlog CDUP-a, Odbor Ministara je odlučio 1983., u toku 360° zasjedanja, da oformi sužen odbor eksperata sa specifičnim mandatom za izradu nacrtu evropske konvencije za zaštitu arhitektonske baštine, u okviru radnog Programa Vlada.

Države koje su učestvovala u izradi nacrtu u okviru suženog odbora eksperata su: Austrija, Belgija, Danska, Francuska, Savezna Republika Njemačka, Grčka, Irska, Italija, Portugal, Španija, Švicarska i Engleska. Odbor se sastajao tri puta: u decembru 1983., u junu 1984., u novembru 1984., na čelu sa gospodinom ambasadorom Alfredom Wacker-om, bivšim stalnim predstavnikom Švicarske u Vijeću Evrope.

Aktivnosti

Radovi su počeli na osnovu idejnog projekta kojeg je pripremio Sekretarijat, shodno orijentacijama Preporuke 880 parlamentarne Skupštine Vijeća Evrope koja se odnosi na konzervaciju evropske arhitektonske baštine (1979) i zaključke studije koju je izradio evropski univerzitetski Centar iz Nansija (Dok. CDUP(83)4). Nakon trećeg zasjedanja, suženi odbor eksperata je dostavio tekst nacrtu Konvencije CDUP-u koji ga je uzeo u razmatranje u toku plenarne sjednice u februaru 1985., zatim dostavio Odboru Ministara.

Paralelno sa pripremnim aktivnostima na izradi Konvencije, Odbor visokih funkcionera je bio zadužen, 1984. godine da pripremi drugu evropsku Konferenciju Ministara zaduženih za arhitektonsku baštinu, na poziv španske Vlade u Granadi, 1985., čiji je cilj bio prezentiranje bilansa evropske saradnje od prve Konferencije istog tipa održane 1969., i definisanja novih pravaca saradnje.

U cilju realizacije obnove evropskog programa za zaštitu baštine i davanja jedne političke dimenzije, otvaranje se pokazalo vrlo prikladnim za potpisivanje Konvencije prilikom ministarske konferencije u Granadi.

Konvencija za zaštitu arhitektonske baštine Evrope, čiji je tekst usvojio odbor Ministara Vijeća Evrope, 14. maja 1985., otvorena je za potpisivanje 3. oktobra 1985., u toku druge evropske Konferencije Ministara zaduženih za arhitektonsku baštinu, održane u Granadi.

b. Ciljevi i struktura Konvencije

Arhitektonska baština svjedoči o beskrajnom bogatstvu i raznolikosti Evrope. Sama priroda te baštine, problemi koji pokreću njena konzervacija i različite koncepcije koje o tome imaju odgovorni ljudi, omogućavaju jasno diferenciranje između raznih regija Evrope.

Konvencija je morala uzeti u obzir tu kompleksnost ali i izraziti duboko jedinstvo Evrope koje se očituje ne samo kroz kulturno prožimanje njenog tla već i kroz slična pitanja i izazove sa kojima se i danas suočava.

Za konzervaciju baštine postoji dvostruka motivacija:

- Konzerviranje baštine predstavlja krajnji i suštinski kulturološki cilj. Svjetska konferencija o politici kulture, održana u Meksiku 1982., zabilježila je da "se kulturna baština jednog naroda proširuje na djela umjetnika, arhitekata, muzičara, pisaca, naučnika, kao i na anonimna ostvarenja proizašla iz narodne duše i ukupne vrijednosti koje daju neki smisao životu. Ona podrazumijeva materijalno i duhovno stvaralaštvo kroz koje se izražava kreativnost jednog naroda, jezika, rituala, vjere, istorijskih mjesta i spomenika, književnosti, umjetničkih djela, arhive i biblioteka". Izgrađena baština sačinjava onaj dio kulturne baštine koji se najbrže uočava. Svijest, zaštita i razvoj različitih kultura Evrope, često pomješanih, predstavljaju razlog zbog kojeg Evropljani žive i stvaraju zajedno. Bilo je značajno da Konvencija svaki put naglasi da je uloga arhitektonske baštine, potrebna u kulturnom razvoju, kako na nacionalnom i regionalnom nivou, tako i na evropskom.
- Integralna konzervacija baštine predstavlja važan faktor poboljšanja životne sredine.

Konvencija opravdava najvažniji cilj Vijeća Evrope koji se odnosi na uvođenje baštine u politiku planiranja i prostornog uređenja. Ona je insistirala na neophodnosti saradnje na svim nivoima: urbanisti, planeri, konzervatori, kao i na učešću u razvijanju svijesti kod javnosti.

Osim toga, konzervacija baštine je i faktor ekonomskog razvoja.

Najbolji izgledi za budućnost baštine leže u njenom korištenju. Ukoliko konzervacija dobara košta, ona je također i izvor prihoda i otvaranja radnih mjesta.

U Konvenciji su razjašnjeni pojmovi finansiranja, privatnih i javnih kao i profesionalne obuke.

U tom smislu, Konvencija je morala ispuniti dva cilja:

- Ojačati i unaprijediti politiku zaštite i vrednovanja baštine na teritoriji Strana
- Afirmisati evropsku solidarnost, vezano za konzervaciju te baštine, i

podržavati konkretnu saradnju između država i regija.

Ta dva cilja se očituju u strukturi teksta i obrazložena su u dva dijela.

Prvi dio se odnosi na minimalni zaštitni mehanizam i politiku konzerviranja koju bi trebalo primjenjivati u duhu prethodnih aktivnosti Vijeća Evrope i drugih međunarodnih specijalizovanih institucija.

U njemu su grupisani slijedeći uslovi: "Definicija arhitektonske baštine", "identifikacija dobara koje bi trebalo zaštititi", "zakonske zaštitne procedure", "dodatne mjere", "sankcije", "politika konzerviranja", "učešće i udruženja", "informisanje i obuka".

U drugom dijelu je naglašena uža evropska saradnja na polju baštine.

U njemu su postavljeni principi "koordinacije evropske politike konzerviranja", koji podrazumijevaju uzajamno dogovaranje Strana o orijentacijama politike, kako bi se u savremenom svijetu primjenjivala aktivnija razmjena iskustava i ljudi.

Naglašen je razvojni karakter Konvencije, budući da je predviđen odbor za praćenje primjene teksta koji također može predložiti amandmane na Konvenciju i formulisati preporuke zavisno od razvoja situacije i podataka.

Završne klauzule zaključuju tekst, u skladu sa klauzulama koje su obično usvojene konvencijama, sačinjenim pod pokroviteljstvom Vijeća Evrope.

S druge strane, naziv Konvencije zadržava izraz "arhitektonska baština Evrope" kako bi se potvrdilo da je cilj zemalja, Strana u ovoj Konvenciji, da zaštite istorijsku baštinu koja je zajednička svima, i smještena na tlu Evrope. Zbog toga se tekst ne odnosi na izražavanje evropske kulture, nastale na drugim kontinentima.

B. Komentari na odredbe Konvencije

Uvod

Uvod Konvencije sadrži tri serije referenci:

- Smješta Konvenciju u kontekst aktivnosti Vijeća Evrope, tokom trideset godina, u oblasti kulturne baštine i u poseban sektor izgrađene baštine.
- U skladu sa zakonskim propisima, podsjeća na krajnji cilj Konvencije i izražava evropsku filozofiju o konzerviranju. Cilj je da se istovremeno prenese Evropljanima sistem kulturnih vrijednosti i da se poboljša životna sredina uz podržavanje ujednačenog ekonomskog i socijalnog razvoja lokalnih zemalja i zajednica.
- Potvrđuje neophodnost aktivne solidarnosti među Stranama koje se obavezuju na efektivnu saradnju u sprovođenju politike zaštite i vrednovanja, naglašavajući njihov sporazum oko zajedničkih principa.

Član 1

Arhitektonska baština, čija se zaštita obezbjeđuje ovom Konvencijom morala bi biti definisana. Tekstom su obuhvaćene tri kategorije konstitutivnih elemenata baštine kao u definicijama koje je uspostavila Konvencija iz 1972., o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine i rezolucija (76/18) Odbora Ministara Vijeća Evrope o prilagođavanju zakonodavnih sistema zahtjevima integralne konzervacije arhitektonske baštine. Predložene definicije uzimaju u obzir aktuelni proces proširenja granica baštine.

U većini zemalja, interes za zaštitu objekata se povećava. Struja integralne konzervacije proširila je granice baštine izolovanih spomenika (vjerski objekti, zamci, tvrđave) na istorijske urbane cjeline i standardnu arhitekturu. Tu su pridodati još i građevinski objekti, neke željezne konstrukcije, privatne kuće ili "nova umjetnost", industrijska baština u različitim oblicima, neki elementi savremene arhitekture ....

Slični kvalitativni kriteriji primjenjuju se na tri sastavne komponente arhitektonske baštine.

a. Kvalitativni kriteriji

Ma kakva bila zaštićena dobra, Konvencija se ne odnosi na starost objekta, već na seriju kriterija koji omogućavaju njihovo razlikovanje u odnosu na izgrađenu okolinu. Interes za identifikaciju dobara može biti istorijske, arheološke, umjetničke, naučne, socijalne ili tehničke prirode.

Jedan ili više kriterija, ili svi istovremeno, mogu uticati na to da se neko dobro proglašava arhitektonskom baštinom. Nadležne službe svake Strane, dužne su procijeniti da li su kriteriji zadovoljeni.

b. Kategorije dobara koje treba zaštititi

- i. U spomenike spadaju arhitektonska djela, umjetnička ili tehnička ostvarenja i objekti smješteni u urbanoj ili ruralnoj sredini. To mogu biti i namjenska ostvarenja nastala u znak sjećanja na neke ljude ili događaje, ali generalno gledajući to je svako ostvarenje u kojem društvo prepoznaje neku vrijednost s obzirom na gore navedene kvalitativne kriterije.
Obim primjene Konvencije proširuje se na opremu i dekorativne elemente koji se smatraju sastavnim dijelom građevina. Pod ovim se mogu smatrati umjetnička ili tehnička ostvarenja koja se stapaju sa arhitekturom i koja su napravljena upravo u skladu sa njom (npr. drvenarija, skulpture, freske, vitraže, tehnička oprema ...). Konvencija se odnosi na objekte i integralnu baštinu.
Međutim, s obzirom na značaj pokretnina koje imaju posebne istorijske veze za zaštićenim objektima u kojima se nalaze, dodatna pažnja morala bi se posvetiti mogućnosti proširenja zaštite i na njih, u okviru zaštite određene cjeline.
- ii. Arhitektonske cjeline pokrivaju skupine građevina u ruralnoj ili urbanoj sredini koje istovremeno moraju biti homogene, zadovoljiti kriterije definisane u paragrafu a. i biti dovoljno koherentne kako bi se mogle teritorijalno razgraničiti. Kao primjer ovog pojma, mogle bi se uzeti arhitektonske kompozicije, istorijski urbani centri, industrijski kompleksi ili sela.
- iii. Integralna baština pokriva djelimično izgrađene prostore gdje je čovjek ostavio traga, koji se razlikuju od čisto prirodnih prostora, dovoljno homogene kako bi se mogli razgraničiti i čiji se značaj zasniva na kriterijima navedenim u paragrafu a. Kategorije dobara mogu se prirodno podijeliti na spomenike koji npr. mogu biti uključeni u arhitektonske cjeline ili integralne baštine.
Pejzažne zone i istorijski parkovi mogu potpasti pod jednu od ovih kategorija.

Član 2

Ova odredba postavlja princip naučnog pregleda sastavnih elemenata baštine i sadržaja dokumentacije koja omogućava identifikaciju i upoznavanje dobara, kao osnovu zakonske baštine. Sistemi evidentiranja su mnogobrojni kao što se to može vidjeti iz jedne studije sačinjene za Vijeće Evrope (vidjeti studiju gospodina Knoepfli o "evidentiranju umjetničke, arhitektonske i kulturne baštine u evropskim zemljama, Strasbourg, 1984).

Osim naučne evidencije, član spominje i korištenje odgovarajuće i pojednostavljene dokumentacije koja se sastoji od brzih pregleda. Radi se dakle o tome da bi se trebalo raspolagati informacijom koja se odnosi na još nezaštićena dobra, čak i nepopisana ali koja bi mogla biti ugrožena usljed izvođenja radova na uređenju prostora, tj. planovima o rušenju ili ozbiljnim izmjenama. Na osnovu te ubrzane dokumentacije, moglo bi se započeti sa zaštitnom procedurom, ako je to potrebno.

Član 3

Dok član 1 predstavlja definiciju arhitektonske baštine, član 3 uspostavlja princip primjene zakonskog režima zaštite određenih dobara. Ovaj režim može varirati u zavisnosti od političkih, zakonodavnih i administrativnih sistema pojedinih strana. Na ovom planu,

nadležnosti se mogu sprovoditi na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou a zaštitni sistemi mogu se primjenjivati bilo kroz odredbe o urbanizmu i prostornom uređenju, bilo kroz posebne odredbe o kulturnoj baštini ili istovremeno kroz ove dvije zakonodavne kategorije. Dakle, može se raditi o redovnim zaštitama koje podrazumijavaju individualna područja promjenjivog opsega.

Član 4

Ovaj član opisuje pravni režim koji se primjenjuje na zaštićenu baštinu. Taj režim postavlja opšti princip zaštite dobara od oštećenja, uništenja ili rušenja. Bez obzira na nadležne vlasti i pravno okruženje u kojem se primjenjuje, on predviđa sistem izdavanja dozvola za razne vrste radova koji bi mogli negativno djelovati na arhitektonsku baštinu.

To se također odnosi i na:

- planove izmjene ili rušenja zaštićenih spomenika ili spomenika koji su tek ušli u proceduru zaštite, kao i na planove koji se odnose na njihovu bližu okolinu (paragraf 2.a i b) i vidokrug;
- planove o rušenju, novoj izgradnji ili značajnijim izmjenama koji bi mogli štetno uticati na arhitekturu cjelina ili integralnu baštinu (paragraf 2.b).

Glavni cilj ovih odredaba je da obezbijedi kontrolu radova koji bi mogli uticati na zaštićena dobra i da spriječi namjerna oštećenja ili uništenja i svakako rušenja koja bi bila u suprotnosti sa zaštitnim mjerama. Na ovakav način nadležna vlast zadržava odgovornost za procjenu prihvatljivosti određenih planiranja i preuređenja.

Prema paragrafu c, nadležnim vlastima se daje mogućnost da pozovu vlasnika na izvršenje radova na održavanju ili da to same učine u slučaju njegovog neodazivanja. S obzirom na različitosti koje se mogu pokazati u zakonima pojedinih zemalja po ovom pitanju, paragrafom nije precizirano da li javne vlasti imaju pravo da sankcionišu vlasnika ukoliko su na sebe preuzele radove.

Paragraf d odnosi se na mogućnost eksproprijacije zaštićenog dobra.

Zbog ustavnih problema i internog prava, pomenutih u odredbama paragrafa c i d, u nekim zemljama, ovi paragrafi pominju se u članu 25 koji se odnose na mogućnost određenih rezervi pojedinih zemalja, članica.

Član 5

Ovaj tekst nastao je iz člana 7 međunarodne Povelje o konzervaciji i restauraciji spomenika i integralne baštine, usvojene 1964. godine od strane međunarodnog Savjeta za spomenike i integralnu baštinu (ICOMOS): "Spomenik je neodvojiv od istorije čiji je on svjedok i od sredine u kojoj se nalazi. Prema tome, djelomično ili kompletno premještanje nekog spomenika može se tolerisati samo u slučaju da je to neophodno za zaštitu spomenika ili ako se to opravdava iz razloga velikog nacionalnog ili međunarodnog interesa".

U slučaju da bi premještanje nekog zaštićenog objekta bilo obavezno zbog značajnih materijalnih razloga, Konvencija određuje dovoljne tehničke garancije za demontažu i ponovnu montažu.

Član 6

Odnosi se na različite mjere finansijske podrške od strane javnih vlasti u cilju obezbjeđenja i potpomaganja održavanja i restauracije zaštićenih dobara.

Paragraf 1 predviđa parcijalno ili ukupno finansiranje putem državnog budžeta ili decentralizovanih kolektiva zaduženih za dobra koja pripadaju javnim ili privatnim licima. Za privatna dobra, javne vlasti dodjeljuju različite vrste subvencija.

Paragrafi 2 i 3 odnose se na indirektno mjere za održavanje konzervacije, bilo da se radi o radovima na održavanju, restauraciji, vrednovanju ili vođenju dobara. Moguće su i fiskalne olakšice koje se dodjeljuju privatnim vlasnicima na zemljišni porez ili dažbine o sukcesiji. Ovo također može važiti i za finansijski režim preduzeća ili udruženja.

Obim teksta je dovoljan da pokrije rješenja koja su usvojile razne zemlje članice, s obzirom na mogućnosti i opštu ekonomsku situaciju.

Član poziva na razvoj sistema koji podržava ulogu privatnih lica ili udruženja. S obzirom na povećanje baštine, troškove konzervacije morala bi podijeliti zajednica u cjelini a ne da se za njih brinu samo javne vlasti.

Član 7

Ova odredba tiče se raznih vrsta akcija koje se odnose na javne prostore: komunalna oprema, znakovi, uređenje trgova i javnih parkova, itd.

Član 8

Ovaj član naglašava probleme proizašle iz zagađenja i obavezuje Strane, ne samo da podržavaju naučna istraživanja u toj oblasti kako bi se razvila sredstva za borbu protiv štetnih efekata zagađenja, već da uzmu u obzir obavezu o zaštiti baštine u okviru opšte politike borbe protiv zagađenja.

Član 9

Povrede zakona o zaštiti baštine imaju različite posljedice, zavisno od zemlje. Nadležnost po ovom pitanju može imati država ili decentralizovani kolektivi. Mjere koje se poduzimaju mogu proisticati iz krivičnog zakona ili upravnog prava. Član je sastavljen na način koji ne dozvoljava sukob između Konvencije i internog prava pojedinih Strana.

Član 10

Pet paragrafa ovog člana obrazlažu principe integralne konzervacije baštine, uspostavljene tokom ranijih aktivnosti Vijeća Evrope.

Paragraf 1 podvlači neophodnost uključivanja konzerviranja zaštićenih dobara u ciljeve procesa prostornog planiranja i urbanizma, u fazi elaboracije prostornih planova ili izdavanja dozvola za rad.

Paragraf 2 ističe značaj primjene programa o restauraciji i održavanju, naročito u kontekstu rasprostranjene politike integralnog konzerviranja.

Paragraf 3 stavlja akcenat na interes uspostavljanja i održavanja evidentiranih veza koje postoje između zaštite arhitektonske baštine, kulturnog djelovanja, poboljšanja načina življenja i urbanog i ruralnog planiranja.

Paragraf 4 upućuje u okviru procesa planiranja, na interes konzerviranja nekih nezaštićenih elemenata koji zasigurno predstavljaju dodatnu vrijednost.

U paragrafu 5, akcenat je stavljen na pozitivni efekat politike konzerviranja, s tačke gledišta opstanka preduzeća, kao i održanja tradicionalnih tehnika i materijala.

Član 11

Ovaj član postavlja princip korištenja baštine, kao faktora njenog održavanja. Smisao ovog teksta mogao bi se uporediti sa članom 5 Venecijanske Povelje (ICOMOS, 1964.):

" Konzerviranje spomenika se olakšava njihovim korištenjem u društveno korisne svrhe; dakle takva vrsta upotrebe je poželjna ali ne smije izmjeniti raspored ili dekor objekata. Samo u okviru ovih ograničenja mogu se planirati i odobriti izmjene nastale usljed promjene upotrebe i običaja".

Uvođenje nekih izmjena u objekte je izvodljivo a da se pri tome sačuva njihova prvobitna funkcija i izvrši usklađivanje sa novim funkcijama. Kriteriji koji se primjenjuju po ovom pitanju, svakako variraju u zavisnosti od vrste objekta, okruženja i funkcije koja mu je dodjeljena. Osnovni princip ovog člana je vjernost arhitektonskom i istorijskom karakteru objekta. Pod ovim se podrazumijeva izbor onih rješenja koja nisu neopoziva za objekat, u slučaju prilagođavanja zaštićenog objekta potpuno novim funkcijama.

Član 12

Pokriva uređenje pristupa i prijem posjetilaca kao i zaštitu okoline zaštićenih dobara. Cilj je da se uskladi otvaranje objekta za javnost i konzervaciju arhitektonskog i istorijskog karaktera mjesta koji opravdava njegovu zaštitu.

Član 13

Princip integralne konzervacije baštine podrazumijevaju efektivnu saradnju među raznim administrativnim službama čiji je zadatak upravo da sprovede željenu politiku. Ovaj član podsjeća na potrebu takve saradnje među raznim službama i službenicima, često različitim, kako na centralnom tako i na lokalnom administrativnom nivou.

Član 14

Naglašava potrebu učešća javnih vlasti, privatnih organizacija i javnosti uopšte, u procesu donošenja odluka koje se tiču zaštite arhitektonske baštine.

Paragraf 1 navodi postavljanje sistema koji će omogućiti saradnju između različitih strana: Država, lokalne vlasti, udruženja i javnost.

Paragraf 2 odnosi se na podržavanje udruženja bez profita i raznih oblika pokroviteljstva. Izgleda da djelovanje javnih vlasti sve više i više zamjenjuju privatni konkurenti ili privatni kolektivi. U nove oblike pokroviteljstva spadaju neka industrijska ili trgovačka preduzeća koja mogu obezbijediti konzervaciju svoje vlastite istorijske baštine ali i dati pomoć za određen broj aktivnosti na konzervaciji.

Član 15

Prethodan uslov za učešće su svijest i znanje.

Još od ranog doba potrebno je prenositi znanje o baštini i pojmovima kao što su arhitektura, istorija i čovjekova okolina. Potrebno je kod sviju ugraditi u svijest duboke kulturne korjene Evrope, pojedinih država i regija. Na taj način bolje se može razumijeti prošlost i sadašnjost.

Paragraf 2 ne insistira samo na disciplini buđenja svijesti u školama već i preko sadržaja politika koje utiču na razvoj svijesti o baštini.

Da se konzervacija ne bi ograničila samo na održavanje dekora čiji je smisao izgubljen, važno je rasvijetliti veze koje postoje između arhitekture, umjetnosti, narodne tradicije i načina življenja. S tačke gledišta evropske izgradnje, naročito je interesantno uzeti u obzir regionalne kulturne kvalitete koji se prostiru preko državnih granica i u kojima se ogledaju velike zajedničke, kulturne cjeline.

Član 16

Ovaj tekst odnosi se na neophodan razvoj sistema obuke za različite profesije i zanimanja, iz oblasti konzervacije

Član 17

Prvi je koji je posvećen evropskom koordiniranju u oblasti politike konzervacije. U njemu je pobrojan čitav niz sektora unutar kojih bi redovna razmjena informacija doprinijela unapređenju učenja. Takva razmjena morala bi dovesti do ustrojavanja politike o zajedničkoj baštini, koja bi bila usaglašena među stranama.

Paragraf 1 odnosi se na tehnike identifikacije, pravne zaštite i materijalne konzervacije zaštićenih dobara. Evropska razmjena informacija i jednako mišljenje o samom konceptu baštine i kriterijima za odgovarajuću pravnu zaštitu, pokazali su se veoma važnim.

Paragraf 2 vezan je za načine i sredstva uključivanja izgrađene baštine u ekonomski, socijalni i kulturni život.

U paragrafu 3 pomenut je problem korištenja novih tehnologija, za različite faze identifikacije, održavanja, restauracije i oživljavanja baštine.

Paragraf 4 vezan je za savremenu arhitekturu koja će predstavljati baštinu sutrašnjice. Problemi proizašli iz uključivanja savremene arhitekture u stare arhitektonske cjeline, integralne baštine i zaštićene spomenike zahtjevaju širu razmjenu informacija među Stranama.

Član 18

Odsada funkcioniše sistem tehničke pomoći pod pokroviteljstvom Vijeća Evrope i preko ekspertnih delegacija pri gradovima za koje su zahtjeve predale državne vlasti zainteresiranih zemalja. "Pravilnik tehničke pomoći za integralnu konzervaciju nepokretne kulture baštine" usvojio je, već 28. maja 1979. godine, Odbor Ministara Vijeća Evrope.

Član 19

Odnosi se na razmjenu ljudi iz raznih profesija i zanimanja, poželjnu za konzervaciju baštine. Posebno se odnosi na one koji su zaduženi za obuku u raznim profesionalnim sektorima.

Mogućnosti koje se nude u okviru kontinuirane obuke, olakšavaju dužu ili povremenu mobilnost. Bilo bi zgodno međusobno usklađivanje nacionalnih ili regionalnih propisa koji se odnose na stalnu obuku. Osim kurseva za obuku, profesionalni propisi morali bi omogućiti prijem specijalista, ako to već nije slučaj, iz drugih zemalja, koji žele da se bave svojim poslom u stranim državama.

Član 20

U cilju što efikasnijeg primjenjivanja Konvencije, bilo bi poželjno oformiti neki komitet koji bi pratio njeno sprovođenje.

a. Funkcije komiteta

- morao bi u periodičnim vremenskim razmacima koje sam odredi, dostavljati Odboru Ministara Vijeća Evrope, izvještaj o slijedećem:
  - situacija o politici koja se vodi u zemljama, Stranama, po pitanju baštine;
  - primjenjivanje principa od strane Strana koje su ih formulisale;
  - aktivnosti samog komiteta
  - komitet bi također morao predlagati Odboru Ministara, sve mjere za podsticanje primjene Konvencije, bilo da se radi o preporukama, koje bi trebalo poslati zemljama članicama, prijedlozima koji se odnose na radni Program vlada Vijeća Evrope, prijedlozima svake druge vrste koji se tiču međunarodne multilateralne saradnje, informisanja i stvaranja svijesti kod Država, lokalnih vlasti i evropske javnosti.

Od komiteta će se također tražiti da prezentira preporuke Odboru Ministara u vezi sa eventualnim pozivanjem zemalja koje nisu članice Vijeća Evrope, da pristupe Konvenciji.

b. Statut komiteta

Prema odredbama člana 17, Statuta Vijeća Evrope, Odbor Ministara može da oformi komitete ili komisije konsultativnog ili tehničkog karaktera i to za ostvarenje ciljeva koje ocjeni poželjnim.

Statut jednog takvog komiteta uređuje Odbor Ministara. To može biti ad hoc komitet, sastavljen od eksperata direktno povezanih sa Odborom Ministara, glavni komitet u sektoru arhitektonske baštine, ili se može naći bilo koje drugo rješenje koje bi bilo odgovarajuće i poželjno.

U toku sastanka, suženi komitet eksperata ocjenio je da bi statut komiteta zaduženog da prati sprovođenje Konvencije, morao početi djelovati u trenutku stupanja Konvencije na snagu.

Član 21

Njegov tekst se bazira na tipskim odredbama, već usvojenim u drugim međunarodnim konvencijama kako bi se riješili problemi vezani za konvencije koje djeluju u sličnim oblastima.

Ova Konvencija razlikuje se od "Konvencije o zaštiti svjetske, kulturne i prirodne baštine", koju je usvojila Generalna Konferencija UNESCO-a, 16. novembra 1972., na formalnom i materijalnom planu. Ove dvije Konvencije imaju različite svrhe kao i Organizacija pod čijim su pokroviteljstvom nastale. Jedna je regionalnog a druga svjetskog karaktera. Konvencija Vijeća Evrope dopunjuje UNESCO-vu prikazujući se istovremeno kao njen sastavni dio; predstavlja niz utvrđenih odredaba koje su prilagođene evropskim zahtjevima. Na materijalnom planu, Konvencija Vijeća Evrope ne uključuje prirodne baštine za razliku od UNESCO-vog teksta. Isto tako ona ne evidentira dobra od izuzetnog i međunarodnog značaja već nastoji da izrazi minimalni režim opšte zaštite dobara i da definiše niz principa koji režiraju evropsku politiku konzervacije. Osim toga, Konvencija Vijeća Evrope poziva se na tehničku pomoć i razmjenu ekspertiza ali ne uspostavlja uzajamne fondove za pomoć. Tako svaki tekst ima svoje specifičnosti.

Također bi trebalo napraviti razliku između Konvencije za zaštitu arhitektonske baštine Evrope i evropske Konvencije za zaštitu arheološke baštine, sastavljene u okviru Vijeća Evrope, 1969. godine. Prema članu 1 te Konvencije, "... arheološkim dobrima se smatraju ostaci i predmeti ili sve druge vrste tragova o ljudskom postojanju koji svjedoče o epohama i civilizacijama čiji je glavni ili jedan od glavnih naučnih izvora informacije obezbjeđen putem iskopina ili otkrića".

Neki elementi arheološke baštine, u smislu posljednje Konvencije, mogu biti pokretnog ili nepokretnog karaktera. U nekim slučajevima, granica između arhitektonske i arheološke baštine nije dovoljno precizna.

Zbog toga je bilo potrebno da se članom 21 spriječe eventualne poteškoće, precizirajući da odredbe ove Konvencije nisu štetne za primjenu odredaba, povoljnijih za zaštitu dobara i drugih, navedenih konvencija.

Članovi od 22 do 27

Završne odredbe, sadržane u članovima od 20 do 27, zasnovane su na modelu završnih klauzula za konvencionalne dokumente, izrađene u Vijeću Evrope.

Član 25 odnosi se na mogućnost rezerve u trenutku potpisivanja ili predavanja dokumenata za ratifikaciju, prihvatanje, usvajanje ili pristup i to:

- mogućnost javnih vlasti da pozovu na izvršenje radova, vlasnika zaštićenog dobra ili da ga sankcioniše u slučaju neodazivanja (član 4.c);
- mogućnost eksproprijacije zaštićenog dobra (član 4.d).

Stranama nije dopuštena nijedna druga mogućnost rezerve.